

اولین مستدرک صحیفه سجادیه

علی صدراپی خویی

www.sadraiy.blogfa.com

مقدمه

صحیفه سجادیه یکی از متون مهم نیایش شیعی است و بعد از قرآن کریم تنها کتابی است که به دست چند امام معصوم (ع) تدوین و استنساخ و به دست ما رسیده است.

این کتاب همواره مورد توجه مسلمانان قرار داشته و بر آن شروح و تکمله‌ها و مستدرک‌هایی نوشته شده است.

یکی از مستدرک نویسان این کتاب دانشمندی گرانمایه و نیایش پژوه دلسوخته سید محمدتقی صوفی قزوینی از شاگردان شیخ بهایی است. مستدرک وی تاکنون منتشر نشده و دو نسخه از آن شناسایی گردیده که در کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی قرار دارد. این نوشته گذری دارد بر زیست نامه و فهرست آثار و ویژگیهای مستدرکی که وی فراهم آورده است.

صوفی قزوینی

شمس‌الدین محمدتقی بن مظفر قزوینی معروف به صوفی قزوینی از دانشمندان و نیایش پژوهان گمنام شیعی در نیمه اول قرن یازدهم هجری است. در کتابهای شرح حال یادی از وی نشده و اطلاعاتی که در اینجا عرضه می‌شود، همه از نسخ خطی آثار باقیمانده از وی - که خود در آنها از احوالاتش خبر داده - جمع آوری گردیده است.

پدر

مولی مظفر بن ابراهیم قزوینی پدر صوفی قزوینی از دانشمندان شیعی سده یازدهم هجری است. صوفی در اغلب آثارش نام پدرش را ذکر نموده ولی شرح حالی تاکنون از وی گزارش نشده است. در یادداشتی که در یکی از نسخه های کتاب **کفایة الطلاب** (نسخه کتابخانه ملی تهران) درج شده، ملا مظفر از شاگردان شیخ بهایی ذکر گردیده و یادآوری شده که مظفر لقب یا تخلص حاجی بابا ابراهیم می باشد. ما اطلاع دیگری از مظفر قزوینی که نامش حاجی بابا ابراهیم می باشد به دست نیاوردیم.

نام و لقب

نام وی محمدتقی و لقبش شمس الدین و نام پدرش مظفر است. زادگاه او در زیاباد قزوین بوده و او در ترقیمه نسخه **مصباح المتعجد** - که آن را برای خود تحریر نموده - نام خود و نیایش را چنین ذکر نموده است:

>محمد المدعو بتقی صوفی ابن مظفر بن ابراهیم بن محمد بن علی بن علی بن هاشم الرب آبادی الابهروودی القزوینی.<

محل سکونت

با اینکه مؤلف زادگاهش قزوین بوده، ولی پس از مسافرت های گوناگون، در سمنان ساکن شده و آثارش را در این شهر بوجود آورده است. و گویا در این شهر نیز رخت به دیار باقی کشیده است.

تحصیل علوم

از آثار صوفی قزوینی مستفاد می شود که او تحصیلاتش را در مشهد مقدس انجام داده و مسافرت هایی نیز به عراق، خراسان، حجاز و طبرستان داشته است. او در یادداشتی تصریح نموده که در مشهد مقدس رضوی مشغول تحصیل بوده و کتابهای **قواعد الاحکام علامه حلی**، **شرح نغلیه شهید ثانی**، **تفسیر جوامع الجامع طبرسی**، **مختصر نافع و شرائع الاسلام محقق حلی**، **ارشاد الاذهان علامه حلی** و **کنزالعرفان** فاضل مقداد سیوری، را نزد استادش شیخ عامر جزائری خوانده و تصریح می کند که خواندن تفسیر **جوامع الجامع** را در روز یکشنبه ۱۲ محرم ۱۰۱۲ق در مشهد به پایان رسانده است.

از اجازه شیخ بهایی به قزوینی معلوم می‌شود که او در اواخر محرم سال ۱۰۱۹ق در قراباغ در نزد شیخ بهایی خواندن کتاب **اثنی عشریه فی الطهاره** را به پایان رسانده است.

از تاریخ‌هایی که او بر آثارش نوشته معلوم می‌گردد که او همه آثار تألیفی و تحریری - که تاکنون از وی شناخته شده - را در سمنان بین سالهای ۱۰۲۳ تا ۱۰۲۸ق نگاشته است.

وفات

از تاریخ وفات وی اطلاعی در دست نیست. آخرین یادداشت شناخته شده از وی تملکی است که بر نسخه‌ای از کتاب **الفهرست منتجب‌الدین** رازی در سال ۱۰۲۸ق نگاشته است. او در اول این نسخه متذکر شده که نسخه یاد شده در تملک شیخ بهایی بوده و از او در سال ۱۰۰۸ق به هدایه الله سمنانی رسیده و از وی در سال ۱۰۱۸ق به خواجه نورالدین محمد سمنانی رسیده و پس از آن در سال ۱۰۲۸ق به وی - که ساکن سمنان بوده - رسیده است. استاد حسینی اشکوری - دام ظلّه العالی - در تراجم الرجال (ج ۳، ص ۱۴۸)، درگذشت وی را سمنان و مدفن او را در بیرون این شهر در مقبره‌ای به نام <علکا> ذکر کرده است.

اساتید

تقی قزوینی در آثارش نام چند تن از اساتیدش را یاد کرده که عبارتند از:
 ۱. بهاء‌الدین محمد بن حسین عاملی معروف به شیخ بهایی (متوفای ۱۰۳۰ق)، صوفی قزوینی در موارد متعدد از آثارش به شاگردی خود نزد شیخ بهایی و داشتن اجازه نقل روایت از وی تصریح نموده است. بخشی از اجازه شیخ بهایی به وی که پس از اتمام قرائت **اثنی عشریه فی الطهاره** برایش در سال ۱۰۱۹ق در قراباغ نوشته چنین است:

<قرأ علیّ الولد الاعز... تقی‌الدین... هذه الرسالة الاثنی عشریه من تألیفاتی و أجزت له ان یرویها عنی لكل من هو اهل لها و کتب اقل العباد محمد المشتہر

بهاء‌الدین العاملی عفی عنه فی اواخر شهر محرم الحرام الف و تسع عشره فی ولایه قراباغ حامداً مصلياً مسلماً.

- اجازه دیگری از شیخ بهایی به قزوینی، در آغاز نسخه‌ای از **مفتاح الفلاح** - که در تملک دکتر اصغر مهدوی قرار داشته - نیز گزارش شده است.
- همچنین مجموعه‌ای از پنج رساله اثنی عشریه شیخ بهایی در دست است که تقی قزوینی در سال ۱۰۲۴ق در آن برای شاگردش اجازه نقل روایت نوشته و در آن تصریح نموده که از شیخ بهایی اجازه نقل روایت دارد و شیخ بهایی در حاشیه، آن را به خط خود تایید نموده است.
۲. جدش مولی ابراهیم قزوینی.
۳. سید معزالدین محمد موسوی.
۴. حاجی بابای قزوینی صاحب کتاب **مشکول**.
۵. شیخ نظام‌الدین ابوالفتح عامر بن فیاض جزائری مشهدی، که تقی قزوینی در باره او چنین نوشته است.

>عامر بن فیاض ابوالفتح الجزائری، نزیل المشهد الرضوی، شیخنا مولانا ثقة عین صدوق صدوق فاضل فقیه کثیر الحافظه، اکثر کتب الفقه کمتن الشرائع و الارشاد و القواعد و کنز العرفان فی حفظه و اکثر مسائله فی ذکره، حسن الخاطر دقیق الفطنه حاضر الجواب، قرأت علیه قواعد الاحکام خلا کتاب الوقف والفرائض منه و شرح النقلیه للشهید الثانی وتفسیر جوامع الجامع إلا بعض سور المفصل فی مجالس آخرها يوم الاحد الثانی عشر من المحرم عام خمس و عشر و ألف من الهجرة فی مشهد الرضا، وسمعت منه أكثر کتب الفقه **کالنافع** و الشرائع و الارشاد و کنز العرفان، ولد فی عام خمسين وتسعمائه، و توفی قدس الله روحه فی شوال عام احدی و عشرين ألف بالمشهد الرضوی و دفن فی قبه الامیر علی شیر. و هو تلمیذ شیخنا الاعظم عبدالله بن محمود التستری الشهید الثالث نصرالله وجهه.

از شاگردان صوفی قزوینی چند نفر را می‌شناسیم که وی در اجازاتی که برای آنها نوشته تصریح نموده که در نزد او کتابهایی را خوانده‌اند. این دانشمندان عبارتند از:

۱. شیخ شمس‌الدین محمد خلیفه بن دجله جزائری، که صوفی قزوینی اجازه‌ای برای وی نوشته، و در آن تصریح نموده که خود از شیخ عامر بن فیاض جزائری مشهدی و او از شهید شیخ عبدالله بن محمود شوشتری نقل روایت می‌کند. گویا میرزا عبدالله افندی اصفهانی صاحب **ریاض العلماء** این اجازه را دیده است. صوفی قزوینی این اجازه را در سال ۱۰۲۶ق صادر نموده، و نسخه اصل آن در هشت صفحه در کتابخانه خانقاه نوربخش به شماره ۵۹۰ نگهداری می‌شود. (فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه نوربخش: ج ۲، ص ۲۳۶).

۲. محمد مؤمن بن محبعلی صحاف سمنانی، که در سمنان **صحیفه سجادیه** و **ملحقات صحیفه سجادیه** (تالیف صوفی قزوینی) را نزد وی خوانده و قزوینی برای وی دو اجازه (یکی در آخر صحیفه سجادیه در روز سه شنبه ۱۴ شعبان ۱۰۲۴ق در مسجد جامع سمنان و دیگری در آخر ملحقات صحیفه سجادیه در همان مکان) نگاشته است.

۳. مجدالدین اسماعیل بن محمد سمنانی، که کتاب **کفایة الطلاب** وی را نزدش خوانده و قزوینی در آخر کتاب یاد شده برای وی گواهی قرائت کتاب مذکور و اجازه نقل روایت در روز سه شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۲۶ق در مسجد جامع سمنان نوشته است.

۴. محمد بن حاجی محمد بن قطب‌الدین بن علی بن کمال‌الدین بن شمس‌الدین محمد معلم سمنانی، مجموعه‌ای شامل پنج رساله اثنی عشریه (الطهاره، الصلاة، الزکاة، الحج و الصوم) شیخ بهایی در دست است که معلم سمنانی آن را در نزد قزوینی خوانده و قزوینی در دو جای آن (ص ۱۷۳ و ۲۱۴) برای وی در سال ۱۰۲۴ق گواهی نوشته است.

روز شمار زندگی عملی

روز شماری از تاریخ اجتماعی و علمی وی که از لا به لای نسخ خطی و آثار وی استخراج گردیده عبارتند از:

- یک شنبه ۱۲ محرم ۱۰۱۵ق، در مشهد مقدس خواندن کتاب **جوامع الجوامع** طبرسی را در نزد استادش شیخ عامر جزائری به اتمام رسانده است.
- شوال ۱۰۲۱ق، او حداکثر تا این تاریخ در مشهد مقدس بوده و وفات استادش شیخ عامر را در این تاریخ در مشهد ثبت نموده است.
- چهارشنبه ۲۵ صفر ۱۰۲۳ق پایان تألیف کتابش **ملحقات صحیفه سجادیه**.
- سه شنبه ۱۴ شعبان ۱۰۲۴: نوشتن اجازه برای شاگردش محمد مؤمن بن محبعلی صحاف سمنانی در مسجد جامع سمنان پس از اتمام تدریس **صحیفه سجادیه**.
- شب جمعه ۲۳ رمضان ۱۰۲۷ق: در مسجد جامع سمنان اعتکاف داشته و تحریر کتاب **منیة المرید شهید ثانی** را در این تاریخ در همان مسجد به پایان رسانده است.

تلاش‌های علمی

قزوینی اغلب عمر علمی خود را در نیایش پژوهی صرف نموده و تمامی آثار شناخته شده از وی در همین موضوع می‌باشد. آثاری از وی که نگارنده بدانها اطلاع یافته، عبارتند از:

۱. **بقیة الکشکول**، که آن را به عنوان تتمه کشکول استادش شیخ بهایی نگاشته، ولی تاکنون نسخه‌ای از آن شناسایی نشده است.
۲. **تذکره العلماء**.
۳. **درّ ثمین**.
۴. **شفاء القلوب فی التوبه**.
۵. **کفایة الطلاب و نهایة مرام الاحباب**، در دعا، به عربی، مؤلف در نظر داشته کتاب مفصلی در دعا‌های ایام هفته و ماه و سال مشتمل بر ادعیه مأثوره

بنگارد ولی مسافرت‌های وی به عراق، خراسان، حجاز و طبرستان مانع از آن گردید. تا آنکه به سمنان رفته و به درخواست برخی از یارانش کتاب حاضر را، در موضوع یاد شده، تألیف و دعا‌های آن را از کتابهای معتبر انتخاب نموده است. او این کتاب را به عنوان متمم برای مفتاح الفلاح استادش شیخ بهایی نگاشته است.

در فهرست کتابخانه ملی تهران، این کتاب چنین معرفی شده است: <نویسنده می‌گوید چون کتاب **مفتاح الفلاح** شیخ بهائی عاملی را خواندم آن را مفید در فقه صلوٰه یومیه یافتم، پس بر آن شدم که دنباله کار شیخ را بگیرم و به تألیف کتابی در اعمال هفته و ماه و سال پردازم و نیز اکثر ادعیه مأثوره در آن را آوردم که معاش و معاد را بکار آید؛ برین مقصود از کتب فقیه و ثواب الاعمال و عیون اخبار الرضا و کافی و تهذیب و مصباحین و امالی و کنوز النجیح و مکارم الاخلاق و منهج الدعوات و مجتبی و امان الاخطار و جمال الاسبوع و تتمات و منهاج الصلاح و عدّه الداعی و ذکری و دروس و منیة المرید استفادت بسیار بردم و این کتاب را در یک مقدمه و سه مقصد و یک خاتمه فراهم آوردم.>

عنوان بخش‌های کتاب چنین است:

المقدمة: فی فضیلة الدعاء و شروطه علی الاجمال؛

المقصد الاول: فیما یعمل فی الاسابیع و فیه قطبان؛

المقصد الثانی: فیما یعمل فی ایام الشهور و مما لا یختص بشهر دون شهر، فیه بابان؛

المقصد الثالث: فی ذکر الایام المتبرکة من الشهور الاثنی عشر، و فیه مقدمه و ابواب و خاتمه.

الخاتمة: فی نوادر الادعیة، فی اثنی عشر باب.

این کتاب با این عبارت آغاز می‌شود:

<بسم الله الرحمن الرحیم و به تقتی یا من یملک حوائج السائلین و یعلم

ضمیر الصامیتین.>

و مؤلف آن را با عبارت «و مستغفرین من الذنوب و الآثام» به پایان رسانده است.

تاکنون سه نسخه از این کتاب شناخته شده است:

الف) نسخه کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان، به شماره ۲۷۳، این نسخه به خط محمدامین بن اسماعیل سمنانی بوده و در ظهر روز پنج شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۰۲۵ق تحریر آن به پایان رسیده است. این نسخه را مجدالدین اسماعیل بن محمد سمنانی نزد مؤلف خوانده و مؤلف در آخر آن برای وی گواهی قرائت و اجازه نقل روایت در روز سه شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۲۶ق در مسجد جامع سمنان نوشته است. این نسخه در ۴۴۴ برگ و هر صفحه ۱۶ سطر است و قطع نسخه به طول ۱۶/۵ و عرض ۹/۵ سانتی متر می‌باشد.^۱

ب) نسخه کتابخانه وزیری یزد به شماره ش ۳۰۶۴، این نسخه را عبدالمطلب ابن غیاث‌الدین محمد در شعبان ۱۱۰۱ تحریر نموده و دارای ۱۴۱ برگ، هر صفحه دارای ۲۰ سطر، و اندازه نسخه به طول ۲۰ و عرض ۱۳ سانتی متر است.

ج) نسخه شماره ۱۳۳۷ع/ کتابخانه ملی تهران، این نسخه را محمدتقی ساری به خط نسخ خوش در سال ۱۰۸۳ق، نگاشته و دارای ۳۳۱ برگ و هر صفحه در ۱۵ سطر در اندازه ۱۲*۲۱/۵ است. او این نسخه را از نسخه مؤلف استنساخ نموده است.^۲

۶. مستدرک صحیفه سجادیه (که پس از این در باره آن توضیح داده خواهد شد).

۷. معالم الحج و العمرة.

۸. وسیلة السالکین و ذخر الطالبین، به عربی، در دعا. مؤلف در این اثر ادعیه و اعمال ایام و شهور را بدون ذکر ترتیب و فصول، از کتابهای صحیفه سجادیه،

۱. نک: فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حوزه علمیه امام صادق (ع) اردکان: ۲۰۲-۲۲.

۲. نک: فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی ۳۳۱/۹.

کافی، من لایحضره الفقیه، مکارم الاخلاق، مهج الدعوات و جمال الاسبوع گردآورده است. او در مقدمه کتاب چند فصل در فضل و آداب دعا، اسباب الاجابه، صفات داعی، کیفیت دعاء و ذکر اخلاص و مذمت ریا، آورده و کتابش را چنین شروع می کند:

>یا من دعاه المضطرون فاجابهم و رجاه المستغفرون فانابهم نسئلك ان لا نصرف وجوه سوالنا عن جنابک.<

تنها نسخه شناخته شده از این اثر در کتابخانه آستان قدس رضوی مشهد به ش ۱۱۳۷۵ نگهداری می شود که در زمان مؤلف تحریر، مقابله و تصحیح گردیده ولی به دلیل افتادگی برگهایی از آخر نسخه، فاقد نام کاتب و تاریخ کتابت می باشد. این نسخه در ۱۴۶ برگ و هر صفحه ۱۵ سطری بوده و اندازه آن به طول ۱۸/۳ و عرض ۱۰ سانتی متر می باشد.

مؤلف در برگ ۶۱ این نسخه چنین نوشته است:

>وینبغی التصدق فی اول القرائه و فی آخرها بقدر الطاعه و ان تصدق بالخبز و الحلو کان حسناً و التوجه التام و لا یقصد احداً بعینه و الاجازه من اهلها و قد اجازنی هذا الدعاء شیخنا الاعظم وارث المرسلین سلطان العلماء بهاء المله و الحق و الدین محمد بن حسین العاملی و السید النجیب الناسک معز المله و الدین محمد بن الحسن الموسوی القمی امام المسجد الجامع بالمشهد المقدس الرضوی و المولی الفاضل الكامل العارف و والد والد المعظم مولانا ابراهیم و الحاجی بابا القزوینی ادام الله ایامهم و الشیخ المبرور الفقیه نظام الدین عامر بن فیاض الجزائری قدس الله روحه.<

و در برگ ۴۱ در فصل مربوط به دعای عشرات در تعقیبات عصر می نویسد:
>و اختلف العلماء فی نقله علی ستّ روایات و الذی اوردته هنا هو ما اورده الشیخ رحمه الله فی المصباح و قرأته مع دعاء السمات علی شیخی و امامی حجة الاسلام و المسلمین بهاء المله و الحق و الدین محمد العاملی ادام الله برکته فی جمادی الاولی ۱۰۲۴ فی داره بدار السطنه فرح آباد من ولایه مازندران حمایه الله فی ظل والیها و اجاز لی روایتها و تلاوتها.<

نسخه‌های نگاشته شده به دست صوفی قزوینی

قزوینی علاوه بر آثاری که تألیف نموده، کتابهایی را نیز برای استفاده خود تحریر نموده، که موارد شناخته شده از نسخه‌های تحریر شده به دست وی عبارتند از:

۱. **الاستبصار** شیخ طوسی: نسخه ش ۱۳۱۰۴ کتابخانه آستان قدس رضوی مشهد، شامل جلد اول تا سوم، به خط نسخ خوش خفی، تاریخ اتمام تحریر روز یک شنبه ۲۱ شعبان ۱۰۲۲ در کوش مغان، در ۲۷۸ برگ و هر صفحه در ۳۲ سطر، اندازه نسخه به طول ۲۵ و عرض ۱۸/۶ سانتی متر می‌باشد. از تملکی که صوفی قزوینی بر اول این نسخه نوشته معلوم می‌شود که او نسخه را برای استفاده خود، تحریر نموده است.

۲. **منیة المرید شهید ثانی**، این نسخه در کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۱۶۸۴ نگهداری می‌شود. قزوینی آن را در شب جمعه ۲۳ رمضان ۱۰۲۷ در هنگامی که در مسجد جامع سمنان در اعتکاف به سر می‌برده، به پایان رسانده، و خود را <محمد بن مظفر بن ابراهیم المدعو بالتقی الصوفی القزوينی الابهرودی> معرفی نموده است. او بر این نسخه حواشی فراوانی نوشته است. و در حاشیه برگ <۱۰ الف> آن، درباره تفسیر امام حسن عسکری چنین نوشته است: <هذا التفسیر المنسوب إلی سیدنا أبی محمد الحسن العسکری سلام الله علیه... لیس من تصنیفه بل إنما سمع منه المحدثان محمد بن زیاد و محمد بن سنان و ألفاه. روينا التفسیر المذكور عن شیخنا الاعظم سلطان المفسرین بهاء الملة والدين محمد العاملي، أدام الله ظله البهی، إجازة عن والده الامام العارف حسین بن عبد الصمد العاملي قدس الله روحه عن الامام المصنف رحمه الله بإسناده عن الصدوق أبی جعفر محمد بن بابويه القمی، عن محمد بن القاسم الاسترآبادی، عن یوسف بن محمد بن زیاد، و علی بن محمد بن سنان، عن أبویهما عن الامام >.

۳. مصباح المتهجد شیخ طوسی، اتمام کتابت آن در روز دو شنبه ۲۳ رمضان ۱۰۲۶ق در مسجد جامع سمنان در زمانی که در آنجا در اعتکاف به سر می‌برده است. شیخ آقا بزرگ تهرانی این نسخه را در نجف اشرف در کتابخانه عارف سالک مولی علی محمد نجف‌آبادی ملاحظه نموده است.

مستدرک صحیفه سجادیه

صوفی قزوینی صحیفه را نزد شیخ بهایی خوانده و پس از آن مشغول به تدریس و ترویج این کتاب گردیده است. مؤمنان پس از آشنایی با این گنجینه با ارزش، از قزوینی تقاضا می‌کنند که دعاهای دیگر امام سجاد را، که در صحیفه نیامده برای استفاده آنان، جمع آوری نماید. قزوینی نیز در پاسخ درخواست آنها کتاب حاضر را پرداخته، و در روز چهارشنبه ۲۵ ماه صفر ۱۰۲۳ آن را به اتمام رسانده است.

این کتاب با این عبارت شروع می‌گردد:

>الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی... لما وفقت بقراءة الصحیفه الکامله لسیدالعابدین ابی محمد علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب.<

و با این عبارت پایان می‌پذیرد:

>یا بنی اصبر علی الحق و ان کان مرا و حیث اتینابما وعدنا فلنقطع الکلام بحمدالله علی جزیل نواله و الصلوه علی سیدنا محمد و آله و فرغ جامع الادعیه من ترتیبها و ترصیفها الفقیر الی رحمه الله الغنی محمد بن مظفر المدعو بتقی الصوفی القزوینی اذاقه الله حلاوه الفنا فی یوم الاربعاء لخمس بقین من صفر سنه ثلث و عشرين من الهجرة ببلده اقامتنا سمنان حماها الله عن نواب الزمان بعزه الملك المنان.<

تاکنون دو نسخه از این کتاب شناسایی شده که عبارتند از:

نسخه اول

نسخه کتابخانه آیت الله مرعشی به شماره ۸۳۷۰

این نسخه به خط نسخ معرب و عناوین و نشانیهای شنگرف، به دست محمدتقی بن عنایت‌الله قاضی شوشتری تحریر و در ربیع الاول ۱۱۲۹ق، به پایان رسیده است. کاتب این نسخه را به درخواست نیای خود میر محمدهادی مرعشی نواده قاضی نورالله شوشتری تحریر نموده است.

تعداد برگ‌های آن ۱۰۵ برگ و در هر صفحه ۱۴ سطر تحریر گردیده و اندازه کتاب به طول ۲۳ و عرض ۱۶ سانتی‌متر می‌باشد.

در حواشی نسخه علامت تصحیح و نشانه بلاغ به چشم می‌خورد ولی نام مقابله‌کننده و چگونگی تصحیح ذکر نشده است.

در تمام حواشی نسخه نیز دعا‌های متفرقه و نسخه‌های پزشکی نوشته شده است.

این نسخه را مرحوم محمدتقی دانش‌پژوه نیز ملاحظه و از آن گزارش داده است.

نسخه دوم

نسخه دیگری که در همین کتابخانه (کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی) به شماره ۹۹۴۴ موجود است.

این نسخه مجموعه‌ای است شامل دو کتاب (صحیفه سجادیه و ملحقات الصحیفه السجادیه) که به خط نسخ معرب با عناوین و نشانیهای شنگرف به خط محمد مؤمن بن مجبعلی صحاف سمنانی نگاشته شده است.

او کتاب اول را در روز پنج‌شنبه هفتم ربیع الاول ۱۰۲۳ق و کتاب دوم را در بیستم جمادی الاول ۱۰۲۵ق به پایان رسانده است. صحاف سمنانی (کاتب نسخه) خود از عالمان شیعه و شاگرد صوفی قزوینی بوده، و صحیفه سجادیه را نزد وی خوانده و نسخه‌اش را نیز تصحیح نموده است. پس از اتمام قرائت صحیفه، قزوینی برای وی در انتهای کتاب اول، اجازه نقل روایت در روز سه شنبه ۱۴ شعبان ۱۰۲۴ق در مسجد جامع سمنان نگاشته است. او کتاب دوم (ملحقات صحیفه) را نیز نزد مؤلف آن (صوفی قزوینی) خوانده و قزوینی در آخر همین کتاب نیز برای وی اجازه نقل روایت نگاشته است.

در آغاز نسخه طریق روایت صحیفه سجادیه از شهید ثانی و بعد از آن، طریق روایت صحیفه سجادیه شیخ بهایی در شش صفحه به نقل از خط صوفی قزوینی تحریر شده است.

قزوینی در آن از شیخ بهایی چنین یاد کرده:

>حدثنا شيخنا الاعظم و رئيسنا المعظم محیی السنه و قانع البدعه، خاتم المجتهدين، وارث علوم الانبياء و المرسلين، هادی الانام، مرشد اهل الاسلام، مفتاح خزائن الجود و العطاء، منهج مقاصد الشرايع و النهی، كشاف معالم التنزيل، مبين اسرار التاويل، سلطان العلماء، برهان النجباء، ترجمان الرحمان بالحكمه و فصل الخطاب، مبين احكام الشرع بالصدق و الصواب، القطب المدار عليه في العقل و النقل، الركن المشاراليه في الفرع و الاصل، ركن الشيعة و صدر الشريعه، حجة الاسلام و المسلمين بهاء الملة و الحق و الدين محمد بن الشيخ الامام العالم الكامل الفقيه العارف برهان العارفين حسين بن عبدالصمد بن شمس الدين محمد الجعفي الحارثي الهمداني الجباعي العاملي خلد الله ظله و افاض على البرية بركته و فيضه.<

با این اوصاف این نسخه ارزش و اعتبار ویژه‌ای دارد؛ زیرا نزد مؤلف قرائت و تصحیح شده و دستخط وی مبنی بر تایید تصحیح و قرائت در نزدش در آن به چشم می‌خورد.

این نسخه در ۱۸۹ برگ ۱۶ سطری به طول ۱۸/۵ و عرض ۱۰ سانتی‌متر تحریر شده و ملحقات صحیفه در برگهای <۷۵ تا ۱۷۹> آن قرار گرفته است.

گواهی قرائت محمد مومن صحاف سمنانی

محمد مؤمن بن محب علی صحاف سمنانی صحیفه و ملحقات آن را نزد صوفی قزوینی خوانده، و صوفی قزوینی برای وی دو گواهی قرائت نوشته که عبارتند از:

گواهی قرائت اول: این گواهی را بعد از اتمام تدریس صحیفه سجادیه نگاشته که متن آن چنین است:

>بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين.<

بعد الحمد لواجب الوجود و مفيض الخير و الجود و الصلوة على سيدنا الداعي الى الله ابي القسم محمد بن عبد الله و عترته ابناء الله.

قرأ على الأخ الأعز الفاضل الصالح الورع المتقن خلاصة الاخيار شمساً للفضيلة مولانا محمد مؤمن بن المرحوم المبرور مولانا محب على السمناني - وفقه الله لمراضيه - الصحيفة الكاملة المنسوبة الى سيدالعابدين و امام المتقين حجة الله على عباده ابي محمد على ابن الحسين ÷ قراءة مهذبة جامعة بين تحقيق اللفظ و تبين المعنى من المبدء الى المنتهى.

وقد اجزت له - سلمه الله - أن يرويها عنى عن شيخى و معتمدى و امامى، حجة الاسلام و المسلمين، وارث علوم الانبياء و المرسلين، سلطان الفضلاء اجمعين، قبله المجتهدين، رئيس المحدثين، ركن الطائفة المحقة، اكمل الاولين و الآخرين، بهاء الملة و الحق و الدين، محمد بن حسين العاملى - ادام الله ايامه - عن والده عن شيخنا أفضل المتأخرين زين الملة و الحق و الدين العاملى عن الشيخ نورالدين على بن عبدالعالى الميسى عن الشيخ شمس الدين محمد الجزينى عن الشيخ ضياء الدين على عن والده الشيخ شمس الدين محمد بن مكى الشهيد عن السيدالنسابة تاج الدين بن معية عن والده ابي جعفر القسم عن خاله تاج الدين ابي عبدالله جعفر بن محمد عن والده السيد مجدالدين محمد بن الحسن بن معية عن الشيخ ابي جعفر محمد بن شهر آشوب المازندراني عن السيد ابي الصمصام ذى الفقار بن محمد المروزى عن الشيخ ركن الطائفة محمد بن الحسن الطوسى عن الشيخ حسين بن عبيدالله الغضائرى عن ابي المفضل محمد بن عبيدالله بن المطلب الشيبانى باسناده المذكور فى اول الصحيفة عن الامام الناطق ابي عبدالله جعفر بن محمد الصادق عن ابيه عن جدّه - صلوات الله عليهم اجمعين - و كتب الأحرف الفقير الى الله سبحانه محمد بن مظفر المدعو بتقى الصوفى القزوينى ثم السمناني - الهمة الله طريق الصواب - فى كل باب، فى صيحة يوم

الثلاثاء لأربع عشر يوماً خلت من شعبان أربع و عشرين و الف من الهجرة فى جامع سمنان حرسها الله.^۱

محتواى ملحقات صحيفه

صوفى قزوینى مستدرک خود را بدین عبارت آغاز می کند:
 >بسم الله الرحمن الرحيم و به تقى. الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى.

و بعد فيقول الفقير الى الله الغنى محمد بن مظفر المدعو بتقى الصوفى الزيابادى القزوینى - اوزعه الله شكر نعمته - لما وفقت بقراءة الصحيفه الكامله لسيد العابدين ابى محمد على بن الحسين بن على ابى طالب - سلام الله عليه و آباءه و ابنائه المعصومين - على شيخى و استادى و من اليه فى العلوم الشرعيه استنادى، شيخ المحققين، وارث علوم الانبياء و المرسلين، حجة الاسلام و المسلمين، بهاء الملة و الحق و الدين، محمد بن حسين بن عبدالصمد الحارثى العاملى - ادام الله بركته على مسلمين - و اخذت الاجازة منه اطلعت على بعض الادعية المنسوبة اليه مما الحق بالصحيفه المذكوره او لم يلحق، فالتمس منى بعض الاحباء من المؤمنين أن أجمعها فى مجموع يكون سهل المأخذ.

فاستخرت الله تعالى و اوردت فى هذا المجموع من ادعيته ما تيسر لى ايراده، حسب ضيق الوقت و كثرة الشغل و توزع البال، مما كان اودعه ائمة الدعاء فى كتبهم: كالكافى لثقة الاسلام الكلينى و من لا يحضره الفقيه لرئيس المحدثين محمد بن بابويه القمى و التهذيب و المصباح لشيخ الطائفة محمد بن الحسن الطوسى و مهج الدعوات للسيد الايدى رضى الدين على بن طاوس - رضى الله عنه - و غيرهم. سائلاً من الله المغفرة لى و لجميع المومنين >.

بعد از مقدمه مذکور، قزوینى شروع به آوردن دعاها نموده كه فهرست دعاها و آغاز هر دعا، چنین می باشد:

۱. نسخه خطی ش ۹۹۴۴ کتابخانه آیت الله العظمی مرعشى نجفی &، برگ ۷۴ر.

١. مما الحق بالصحيفة المذكورة هذه التسيبحات المرويه عنه :
سبحانك اللهم وحنانيك، سبحانك اللهم و تعاليت، سبحانك اللهم و
العز ازارك...
٢. و من الملحقات بها هذه التحميد:
الحمد لله الذي تجلى للقلوب بالعظمة و احتجب عن الابصار بالعزة و
اقتدر على الاشياء بالقدرة...
٣. و من ذلك دعائه في ذكر آل محمد ؟
اللهم يا من خصّ محمد و آله بالكرامة و حباهم بالرسالة و خصّصهم
بالوسيلة و جعلهم ورثة الانبياء و ختم بهم الاوصياء و الائمة.
٤. و من ذلك صلواته على آدم على نبينا و :
اللهم و آدم بديع فطرتك و اول معترف من الطين بربوبيتك و بدر
حجتك على عبادك و بريتك.
٥. و من الملحقات بها دعائه في طلب الحوايج و دفع المحذورات:
الهي لا تشمت بي عدوى و لا تفجع بي حميمي و صديقي الهي هب لي
لحظة من لحظاتك تكشف بها عني ما ابتليتني به و تعيدني الى احسن
عادتك عندي.
٦. و من ذلك دعائه مما يحذر و يخاف:
الهي انه ليس يرد غضبك الا حلمك و لاينجي من عقابك الا عفوك و
لايخلص منك الا رحمتك.
٧. و من ذلك دعائه في الاستعاذة الى الله سبحانه في التذلل و عرض
الحوايج اليه تعالى:
مولاي مولاي انت المولى و انا العبد و هل يرحم العبد الا المولى،
مولاي مولاي انت العزيز و انا الذليل و هل يرحم الذليل الا العزيز.
٨. و مما الحق بها دعائه في ايام الاسبوع، الدعاء في يوم الاحد:
بسم الله الذي لا ارجو الا فضله و لا اخشى الا عدله و لا اعتمد الا قوله.

٩. الدعاء فى يوم الاثنين: بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الذى لم يشهد احداً حين فطر السموات و الارض.
١٠. الدعاء فى يوم الثلاثاء: بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله و الحمد حقّه كما يستحقه حمداً كثيراً و اعوذ به من شرّ نفسى انّ النفس لأماره بالسوء الا ما رحم ربهى.
١١. الدعاء فى يوم الاربعاء: بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الذى جعل الليل لباساً و النوم سباتاً و جعل النهار نشوراً.
١٢. الدعاء فى يوم الخميس: بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الذى اذهب الليل مظلماً بقدرته و جاء بالنهار مبصراً برحمته.
١٣. الدعاء فى يوم الجمعة: بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الاول قبل الانشاء و الاحياء. و سيجىء الدعاء بتمامه انشا الله تعالى.
١٤. الدعاء فى يوم السبت: بسم الله الرحمن الرحيم. بسم الله كلمه المعتصمين و مقالة المحترزين.
١٥. و من ذلك ما اورده شيخنا الاعظم حجة الاسلام و المسلمين بهاء الملة و الحق و الدين محمد بن حسين العاملى - ادام الله ظله - فى كتاب مفتاح الفلاح فى ذكر سجدتى الشكر من صلوة الليل و ذكر انه يحسن ان يدعى به فى احديهما و هو هذا:
- الهي و عزّتک و جلالک و عظمتک لو ائى منذ بدعت فطرتى من اول الدهر عبدتک دوام خلود ربوبيتک بكلّ شعرة فى كلّ طرفه عين سرمد الابد بحمد الخلائق و شكرهم أجمعين لكنت مقصراً فى بلوغ اداء شكر خفى نعمه من نعمك علىّ.
١٦. و من ذلك قنوته ، اورده الصدوق فى كتاب الامالى:
- سیدی سیدی هذه يداى قد مددتها اليك بالذنوب مملوءه و عينای بالرجاء ممدوده.
١٧. و من ذلك ما اورده صاحب كتاب السعادات عنه ، انه قال اذا لحق احدكم نائبة من النوائب و لا يجد احداً يكشفها الا الله فليتوضأ و

ليحسن الوضوء وقت السحر و يصلّي اربع ركعات يقرأ فى كل ركعة فاتحة الكتاب و آية الكرسي و التوحيد احدى عشر مرة بتسليمه واحده، فاذا قام قائماً لزم جانبي المكان الذي يستقبله من القبلة و يقول:

يا خير من سئل و يا اكرم من قصد عبيدك العرب اذا استجار باطناب بيوتها اجاروه و انت يا خالق العرب و العجم قد استجرت بيابك.

١٨. و من ذلك ما أورده الشيخ العارف ابوالباس البونى فى شمس المعارف عن مقاتل بن سليمان عنه و هو دعاء يستجاب، و به كان عيسى يحيى الموتى، ثم ذكر انه فقد الدعاء فوجده عند رجل من اهل الدين و الصلاح ... و الدعاء هذا:

بسم الله الرحمن الرحيم. الهى كيف ادعوك و انا انا و كيف اقطع رجائى منك و انت انت، الهى اذا لم اسئلك فتعطينى فمن ذا الذى اسئله فيعطينى.

١٩. و من ذلك جمل من المناجات المنتورة و المنظومة المنسوبة اليه - سلام الله عليه و على آبائه و ابنائه المعصومين - منها هذه المناجاة المعروفة بالانجليزية و هذه مناجاة عظيمة الشأن مشتملة على جميع المطالب و محتوية على جلّ المآرب:

بسم الله الرحمن الرحيم. اللهم بذكرك استفتح مقالى و بشكرك استنتجج سوالى و عليك توكلت فى كل احوالى.

٢٠. هذه خمسة عشر مناجات منسوبة الى سيدالعابدين على بن الحسين ÷ و قد لحقت بالصحيفة الكاملة المنسوبة اليه .

٢١. و من الادعية المنسوبة اليه هذه المناجات:

بسم الله الرحمن الرحيم. الهى اسئلك تعصمنى حتى لا اعصيك فأنى قد بهت و تحيرت من كثرة الذنوب مع العصيان و من كثرة كرمك مع الاحسان و قد كلت لسانى كثرة ذنوبى.

٢٢. و من ذلك هذه المناجات:

آه وانفساه كيف لى بمعالجه الاغلال غداً آه وانفساه [مماً] حملتنى عليه
جوارحى من البلايا.

٢٣. و من ذلك المناجات المنظومه:

اجلك عن تعذيب مثل ذنبى
ولا ناصر لى غير نصرک يا ربّ
انا عبدک المحقور فى عظم شانکم
من الماء قد انشات اصلى و من ترب

٢٤. و من ذلك المناجات المنظومه:

لبستُ ثوب الرجاء و الناس قد رقدوا
و قمتُ اشکو الى مولای ما اجد

٢٥. و من ذلك ما رواه ثقة الاسلام ابو جعفر محمد بن يعقوب الكلينى فى
الكافى:

اللهم انى اسئلك حسن المعيشه معيشه اتقوى بها على جميع حوائجى.

٢٦. و من ذلك ما رواه الكلينى ايضاً فى الكافى بسنده عن ابن ابى حمزه
قال سمعت على بن الحسين يقول لابنه يا بُنى من اصابه منكم مصيبه
او نزلت به نازله فليتوضأ و لیسبغ الوضوء ثم يصلى الركعتين أو أربع
ثم يقول فى آخرهن:

يا موضع كل شكوى، و يا سامع كل نجوى، و شاهد كل ملاء.

٢٧. و من ذلك ما رواه الكلينى ايضاً فى الكتاب المذكور بسنده عن
محمد بن ابى حمزه عن ابيه قال رأيت على بن الحسين فى فناء
الكعبه فى الليل و هو يصلى فأطال القيام حتى جعل مره يتوكأ على
رجله اليسرى ثم سمعته يقول بصوت كأنه باک:
يا سيدى تعدّ بنى و حُبُك فى قلبى.

٢٨. و من ذلك ما رواه ايضاً بسنده عن ابى حمزه، قال: اتيتُ باب على بن
الحسين، فوافقتُه حين خرج من الباب، فقال:

بسم الله آمنتُ بالله و توكلتُ على الله.

٢٩. و من ادعيته دعائه فى سحر كل يوم من شهر رمضان، رواه الشيخ فى التهذيب و المصباح، عن ابى حمزه الثمالى عنه :

الهى لا تؤذبنى بعقوبتك و لاتمكر بى فى حيلتك، من اين لى الخير يارب و لا يوجد الا من عندك.

٣٠. و من دعائه يدعو به لىالى الافراد قائماً و قاعداً و راکعاً و ساجداً و هو هذه:

اللهم انى امسيتُ لك عبداً داخراً لا املك لنفسى نفعاً و لا ضرراً.

٣١. و منه ما كان يدعو به بعد صلوة الفجر يوم الفطر الى يزول ضوء الشمس:

الهى و سيدى انت فطرتنى و ابتدأت خلقى.

٣٢. و من ذلك ما كان يدعو به عند زوال كل يوم من ايام شعبان فى ليلة النصف منه و هو هذه:

اللهم صلّ على محمد و آل محمد شجرة النبوة و موضع الرسالة.

٣٣. و من ذلك دعائه فى زيارة اميرالمؤمنين بعد وقوفه و بكائه:

السلام عليك يا امين الله فى ارضه و حجته على عباده.

٣٤. و من ذلك دعائه فى جوف الليل:

الهى غارت نجوم سمائك و نامت عيون انامك.

٣٥. و من ذلك دعائه فى الاستغفار فى السحر:

اللهم انّ استغفارى اياك و انا مصرّ على ما نهيت عنه.

٣٦. و من ذلك دعائه فى يوم الجمعة:

بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الأوّل قبل الانشاء و الاحياء و الآخر بعد فناء الأشياء.

٣٧. و روى الشيخ فى أماليه عن الصادق انّ سيّد العابدين كان يقول: لا ابالى

اذا قلت هذه الكلمات و لو اجتمع علىّ الانس و الجنّ، و رواه الكلينى

ايضاً: بسم الله و من الله و الى الله و فى سبيل الله اللهم انى اليك اسلمت

نفسى.

٣٨. و روى جمال السالكين ابى العباس احمد بن فهد الحلى - طاب ثراه - فى كتاب المهذب فى شرح النافع ان سيد العابدین قال لبعض اصحابه قل فى طلب الولد:

ربّ لاتذرنى فرداً و انت خير الوارثين و اجعل لى من لدنك ولياً يرثنى فى حيوتى.

٣٩. و من ذلك دعائه لطلب الحوائج:

يا من حار كلّ شىء ملكوتاً و قهر كلّ شىء جبروتاً.

٤٠. و من ذلك دعائه فى الاسم الاعظم من كتاب اغاثة الداعى لابن طاووس رحمه الله تعالى:

يا الله يا الله يا الله و حدك لا شريك لك انت المنان بديع السموات.

٤١. و من ذلك دعائه فى الاسم الاعظم ايضاً:

اللهم انى اسئلك باسمك الله الله الله لا اله الا هو ربّ العرش العظيم.

٤٢. و من ذلك دعائه لدفع الكرب علمه لابن عمّه الحسن بن الحسن ابن

على بن ابى طالب و كان محبوساً فى حبس و ضرب فى مسجد

رسول الله | خمسمائة سوط، فكرر الدعاء فاطلق من الحبس:

لا اله الا الله الحليم الكريم لا اله الا الله العلى العظيم.

٤٣. و من ذلك دعائه للزهرى عند مرضه فقضى حوائجه:

اللهم انّ ابن شهاب قد فزع الىّ بالوسيلة اليك بأبائى فيها بالاخلاص من

آبائى و امهاتى.

٤٤. و من ذلك حجابيه :

بسم الله استعنتُ و بسم الله استجرتُ و به اعتصمتُ.

٤٥. و من ذلك دعائه عند محاكمة محمد بن الحنفية الى الحجر الاسود

رواه سعد بن عبدالله القمى:

اللهم انى اسئلك باسمك المكتوب فى سرادق المجد و اسئلك باسمك

المكتوب فى سرادق البهاء.

٤٦. و من ذلك دعائه فى الاستعاذه من الريا اورده الغزالى فى كتاب
احياء علوم الدين:

اللهم انى اعوذ بك ان يحسن فى لامعه العيون علانينى.

٤٧. و من ادعيته لطلب السعادة:

اللهم لا تخيب رجاء هو منوط بك و لا تصفر كفاً هي ممدوده اليك.

٤٨. و مما عزى اليه هذا الدعاء فى الشكوى:

اللهم و قد اكدى الطلب و اعيت الحيل الا من عندك و ضاقت
المذاهب.

٤٩. و من ذلك الحرز الكامل له و هو مخرج من كتاب الله سبحانه و
تعالى يقرء فى كل صباح و مساء اورده السيد الاجل ابن طاووس فى
المهج:

بسم الله الرحمن الرحيم. الله اكبر الله اكبر الله اكبر و اعلى و اجل و اعظم
مما اخاف و احذر.

٥٠. و من ذلك حرز آخر له يقرء فى كل صباح و مساء:

بسم الله الرحمن الرحيم. بسم الله و بالله سدت افواه الجن و الانس و
الشياطين و السحرة.

٥١. و من ذلك حرز آخر له :

بسم الله الرحمن الرحيم. يا اسمع السامعين يا ابصر الناظرين يا اسرع
الحاسبين.

٥٢. و من ذلك قنوته :

اللهم ان جبله البشرى و طباع الانسانية و ماجرت عليه تركيبات النفسىة
و انعقدت به عقود النسبة تعجز عن حمل واردات الاقضية الا ما وفقت
له اهل الاصفياء و اعنت عليه ذوى الاجتباء.

٥٣. و من ذلك دعائه له فى قنوته:

اللهم انت الميين البائن و انت المكين الماكن الممكن اللهم صل على
آدم بديع فطرتك و ركن حجتك.

٥٤. و من ذلك الاحتراز من الاعداء و التحصن عن الاسواء بعزائم الله تعالى يقال ذلك بعد طلوع الشمس و عند غروبها لمولانا سيد العابدين اورده السيد الاجل ابن طاووس رحمه الله فى المهج:
بسم الله الرحمن الرحيم. بسم الله و بالله و لاقوة الا بالله و لاغالب الا الله غالب كل شىء و به يغلب الغالبون.

٥٥. و من ذلك دعائه يصلح لجميع المهمات و لشفاء الاسقام رواه ابو حمزه الثمالى عنه و قرء ابو حمزه لكسير يد ابنه فصلح و كان كسراً قبيحاً رواه ابن طاووس فى المهج:
يا حى قبل كل حى يا حى بعد كل حى.

٥٦. و من ذلك ما رواه المحدث الكامل الثقة محمد بن الحسن بن الوليد... اول الدعاء المذكور فى الصحيفة الكاملة، من قوله: اللهم هديتنى فلهوت... فذكرنا تتمه الدعاء الذى لم يوجد فى الصحيفة و هو هذا:

الى ارحمنى بترك المعاصى ما ابقيتنى.

٥٧. و من ذلك ما رواه الشيخ فى المصباح عن جابر عن ابى جعفر عن على بن الحسين من عمل يوم الجمعة الدعاء بعد الظهر:
اللهم اشتر منى نفسى الموقوفة عليك المحبوسة لأمرک بالجنة مع معصوم من عتره نبيك.

٥٨. و من ذلك دعائه بعد العصر يوم الجمعة رواه الشيخ فى المصباح عن جابر عن ابى جعفر عنه:

اللهم انك انهجت سبيل الدلالة عليك باعلام الهداية منك على خلقك.

٥٩. و من ذلك ما رواه الشيخ ايضاً فى المصباح عن جابر عن ابى جعفر قال كان على بن الحسين عليهما اذا هم بأمر حج او عمرة او بيع او شراء او عتق تطهر ثم صلى ركعتين للاستخارة يقرأ فيهما الحشر و سورة الرحمن ثم يقرء المعوذتين ثم يقول:

اللهم ان كان كذا و كذا خيراً لى فى دينى و دنياى و آخرتى و عاجل
أمرى و آجله فيسره لى على أحسن الوجوه.
٦٠. و روى ايضاً فيه أنه كان يصلى امام صلوة الليل ركعتين خفيفتين بقل
هو الله احد فى الاولى و فى الثانية بقل يا ايها الكافرون و يرفع يديه
و يقول:

ذو العز الشامخ و السلطان الباذخ و المجد الفاضل انت الملك القاهر.
٦١. و من ذلك ما رواه فى كتاب المذكور أنه كان يقول فى سجديتى
الشكر مائة مرة الحمد لله شكراً و كلما قال عشر مرات قال شكراً
للمجيب ثم يقول:

يا ذا المن الدائم الذى لا ينقطع ابدا و لا يحصيه غيرك.
٦٢. و من ذلك دعائه فى سجوده ايضاً رواه الثقة ابو جعفر ابن بابويه
القمي فى الفقيه:

اللهم ان كنت قد عصيتك فانى قد اطعتك فى أحب الأشياء اليك و هو
الايمان بك.

٦٣. و من ذلك ما رواه فى الفقيه ايضاً أنه كان يقول:
العفو العفو ثلاثمائة مرة فى الوتر فى السحر و روى ابى حمزة الثمالى أنه
كان يقول فى آخر وتره و هم قائم:
رب اسأت و ظلمت نفسى و بئس ما صنعت...

٦٤. و مما نسب اليه ما رواه فى الفقيه ايضاً أنه اذا احزنه امر لبس ثوبين
من اغلظ ثيابه و اخشنها ثم ركع فى آخر الليل ركعتين حتى اذا كان
فى آخر سجدة من سجوده سبح الله مائة تسبيحة و حمد الله مائة مرة
و هلل الله مائة مرة ثم يعترف بذبوبه كلها...

٦٥. و من ذلك ما رواه فى الفقيه ايضاً عن ابى حمزة الثمالى عنه أنه كان
اذا طعم قال:

الحمد لله الذى اطعمنا و سقانا و كفانا و ايدنا و آوانا و انعم علينا و أفضل
الحمد لله الذى يطعم و لا يطعم.

٦٦. و من ذلك ما كان يقول عند رؤية الجنائز:
الحمد لله الذى لم يجعلنى من السواد المخترم.
٦٧. و من الادعية المنسوبة اليه ما رواه ثقة الاسلام الكينى باسناده عن ابن محبوب عن جميل ان هذا دعاء على بن الحسين :
الحمد لله ولى الحمد و اهله و متتهاه و محله...
٦٨. و من ذلك دعاؤه فى شهر رمضان رواه الصدوق فى الفقيه:
اللهم هذا شهر رمضان الذى انزلت فيه القرآن.
٦٩. من ذلك دعائه فى يوم عرفه رواه الشيخ فى المصباح و هذا غير ما فى الصحيفة الكاملة:
اللهم انت الله رب العالمين و انت الله الرحمن الرحيم.
٧٠. و من ذلك دعائه عند الدخول على السلطان و استدفاع الشرور رواه ابن طاوس فى المهج عن مولانا جعفر بن محمد عنه :
اللهم احرسنى بعينك التى لاتنام و اكنفنى بركنك الذى لايرام.
٧١. و من ذلك دعائه بعد صلوة الليل اورده ابونصر الطبرى فى مكارم الاخلاق عنه و هو دعاء مشهور عند الاصحاب:
انا جيک يا موجود فى كل مكان لعلک تسمع ندائى فقد عظم جرمى و قل حيائى.
٧٢. و من ذلك ما اورده ابونصر ايضاً فى مكارم الاخلاق عنه انه اذا حزنه امر لبس انظف ثيابه و اسبغ الوضوء و صعد اعلى سطوحه و صلى اربع ركعات... ثم يرفع يديه الى السماء و يقول:
اللهم انى اسئلك باسمائك التى اذا دعيت به على مغالقة ابواب السماء للفتح بالرحمة انفتحت.
٧٣. خاتمه فى نوادر الدعوات المروية عنه :
- من كتاب المحاسن كان على بن الحسن ÷ اذا بشر بولد لم يسئل ذكر ام انثى حتى يقول: اَسْوَىٰ فاذا كان سَوِيًّا قال: الحمد لله الذى لم يخلق شيئاً مشوّهاً.

- و عنه : لو ان رجلاً ماش فقراء أنا انزلنا ما وجد الم المشى.
- و قال: ما يقرء احد أنا انزلنا حين يركب دابة الا نزل منها سالماً مغفوراً.
- و قال : من قال الحمد لله فقد أدى شكر كل نعمة لله عز و جلّ.
- و عن ابي جعفر محمد بن على الباقر قال كان ابي اذا كانت له الى الله عز و جلّ حاجة طلبها في هذه الساعة يعنى زوال الشمس.
- و عن ابي حمزة الثمالي، قال: سمعت على بن الحسين ÷ يقول من كبر الله عند المساء مائة تكبيره كان كمن اعتق مائة نسمة.
- و روى الصدوق في كتاب ثواب الاعمال باسناده عن ابي حمزة الثمالي عن على بن الحسين ' قال: من قرء سورة الممتحنة في فرائضه و نوافله امتحن الله قلبه للايمان و نور له بصره و لا يصيبه فقر ابداً و لا جنون في بدنه و لا في ولده.
- و روى ابو حامد الغزالي في الاحياء عن الحسن ابن ابي الحسن البصرى قال دخلت الكعبة فرأيت شاباً كأنه القمر ليلة البدر يبكي و يتضرع و ينشد هذه الابيات:

الا يا ايها المأمول في كل حاجتي

رجوتك فاكشف ضرماً بي و فاقتى...

- و لنختم الكلام على حديث مروي عنه تبركاً به. فنقول روينا مشايخنا عن شيخى و امامى و حجة الاسلام و المسلمين وارث علوم المرسلين سلطان المحققين خاتم المجتهدين بهاء الملة و الحق والدين محمد بن الحسين العاملى - ادام الله بركته على المسلمين - باسناده المتصل عن ثقة الاسلام ابي جعفر محمد بن يعقوب الكلبنى باسناده المذكور فى الكافى عن ابي حمزة قال: قال: ابو جعفر لما حضرت ابي على الحسين الوفاء ضمّنى الى صدره، ثم قال: يا بنى اوصيك بما اوصانى به ابي حين حضرته الوفاء و بما ذكر ذكر ان اباه اوصاه به: يا بنى اصبر على الحق و ان كان مرّاً.

ترقيمه مؤلف

مؤلف كتابش را با اين عبارت به پايان رسانده است:
 <و حيث آتينا بما وعدناه فلنقطع الكلام بحمدالله على جزيل نواله و الصلوة
 على سيدنا محمد و آله. و فرغ جامع الادعية من ترتيبها و ترصيفها الفقير الى
 رحمةالله الغنى محمد بن مظفر المدعو بتقى الصوفى القزوينى - اذاقه الله حلاوة
 الغفران - فى يوم الاربعاء لخمس بقين من صفر سنة ثلث و عشرين و الف من
 الهجرة ببلدة اقامتنا سمنان حماها الله عن نواب الزمان بعزة الملك المنان.>

ترقيمه كاتب

كاتب نسخه ش ٨٣٧٠ استنساخ كتاب را بدين عبارت به پايان رسانده است:
 <و كتبها للسيد الاجل شيخ الاسلام و المسلمين الامير النحرير الفاضل الامير
 محمدهادى المرعى و انا اقل الخليفة بل لاشىء فى الحقيقة العبد الضعيف ابن
 عنايت الله القاضى الشوشترى محمدتقى عفى عنهما فى ربيع الاول سنة ١١٢٩.>
 در حاشيه ترقيمه كاتب، حضرت آيت الله العظمى مرعى نجفى چنين مرقوم
 فرموده اند:

<المراد به العلامة المير محمدهادى بن محمد بن عيسى بن صدرالدين
 ابن العلامة القاضى نورالله الشهيد المرعى و كان المير محمدهادى من
 اعلام العلم و الزهد. توفى كما فى اجازة السيد عبدالله الجزائرى سنة
 ١١٣٨ق. شهاب الدين الحسينى النجفى المرعى ١٣٦٩.>

همچنين در اول نسخه درباره كتاب و مؤلف و كاتب نسخه چنين نوشته اند:
 <كتاب ملحقات الصحفية الكاملة للعلامة المحدث المفسر المورخ الفقيه
 الملا محمدتقى ابن الملا مظفر القزوينى الزيابادى نزيل بلدة سمنان من
 اجلة تلاميذ شيخنا البهائى قده.
 و له تأليفات حسنة. منها هذا الكتاب وقد رزقنيه الله بكداً اكيد و جدّاً
 وافى.>

و هذه النسخة بخط المولى محمد تقى التستري استكتبتها بأمر العلامة
 المحدث الزاهد الأمير محمدهادى بن محمد بن عيسى بن صدرالدين

ابن العلامة القاضي نورالله الشهيد الحسيني المرعشي صاحب المجالس
و توفي المير محمد هادي ۱۱۳۸ كما في الاجازة الكبير للسيد عبدالله
الجزائري .

اسم الكتاب ارسل الى الذريعة.

شهاب الدين الحسيني النجفي المرعشي ۱۳۶۹ <.

کاتب نسخه ش ۹۹۴۴ در ترقية خود چنين نوشته است:

>كتبه العبد الاقل الجاني محمد مؤمن بن محب علي الصحاف السمناني
في ۲۰ جمادى الاولى من شهر سنة ۱۰۲۵ <.

در حاشیه آن نیز گواهی قرائت نسخه بر مؤلف و اجازة روايت کتاب از
مؤلف به کاتب، به خط مؤلف تحرير شده است.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

منابع

۱. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی، زیر نظر سید محمود مرعشی، نگارش سید احمد حسینی:
 ج ۲۱ (قم، کتابخانه آیت‌الله مرعشی، ۱۳۷۲ش).
 ج ۲۵ (قم، کتابخانه آیت‌الله مرعشی، ۱۳۷۵ش).
۲. نسخه‌های خطی، شروح و ترجمه‌های صحیفه سجاده، سید محمدحسین حکیم، قم، کتابخانه آیت‌الله مرعشی، ۳۸۲۱ش.
۳. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان، سید جعفر حسینی اشکوری، قم، مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۴ش، ج ۲.
۴. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری یزد، محمد شیروانی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۸ش.
۵. فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ج ۱۴، براتعلی غلامی مقدم، مشهد، کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۳۷۶ش.
 ج ۱۵، محمد وفادار مرادی، مشهد، کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۳۷۶ش.
۶. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی آیت‌الله گلپایگانی، نگارش: علی صدراپی خویی و ابوالفضل حافظیان بابل، به کوشش و ویرایش مصطفی درایتی، تهران، کتابخانه موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و مشهد، الجواد، ۱۳۸۸ش.
۷. طبقات اعلام الشیعه، شیخ آقا بزرگ تهرانی، جلد پنجم (الروضه النضره فی علماء المائة الحادیه عشره)، قم، مطبعة اسماعلیان، بدون تاریخ.
۸. فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی، ج ۹، سید عبدالله انوار، تهران کتابخانه ملی، ۱۳۵۷ش.
۹. نسخه‌های خطی، نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، زیر نظر محمدتقی دانش پژوه و ایرج افشار، دفتر ششم، تهران، ۱۳۴۸ش.

۱۰. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه خانقاه نوربخش (نعمت الهی)، سید ابراهیم دیباجی، تهران، بدون نام ناشر، ۱۳۵۰-۱۳۵۲ش.
۱۱. سایت: <http://www.aghabozorg.ir> بانک اطلاعات نسخ خطی.
۱۲. تراجم الرجال، السید احمد الحسینی، ج ۳، ص ۱۴۸، قم، دلیل ما، ۱۳۸۰ش.
۱۳. فهرست دست نویس‌های ایران (دنا)، مصطفی درایتی، ج ۱۲، تهران، کتابخانه مجلس. ج ۸، ص ۶۹۹؛ ج ۹، ص ۱۲۴۹؛ ج ۱۰، ص ۱۰۴۹.
۱۴. مقاله <سیر نگارش‌های صحیفه پژوهی و بایسته‌های جدید> از ابوالفضل حافظیان در فصلنامه <سفینه> ش ۸، پاییز ۱۳۸۴، ص ۱۴۰-۱۶۳.